

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2004

Σύνοψη

Η ετήσια έκθεση 2004 καλύπτει την πρώτη περίοδο ύπαρξης του Ευρωπαϊού Επόπτη Προστασίας Δεδομένων (ΕΕΠΔ) ως νέας ανεξάρτητης εποπτικής αρχής, της οποίας καθήκον είναι να μεριμνά ώστε τα κοινοτικά όργανα και οργανισμοί να σέβονται τα θεμελιώδη δικαιώματα και ελευθερίες των φυσικών προσώπων, ιδίως δε την ιδιωτική τους ζωή, όσον αφορά την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Περιγράφει την **«οικοδόμηση ενός νέου οργάνου»**, από τα αρχικά της στάδια μέχρι τη στιγμή κατά την οποία η νέα αυτή αρχή θα έχει πλέον τη δυνατότητα να εκτελεί την αποστολή της με όλο και μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα. Η έκθεση περιγράφει τις πρώτες μας εμπειρίες στους διάφορους τομείς εργασίας καθώς και το νομικό πλαίσιο και τις προοπτικές πολιτικής για τους κύριους άξονες.

Το κεφάλαιο 1 - «Ισορροπία και προοπτικές» - περιγράφει το νομικό πλαίσιο εντός του οποίου ενεργεί ο ΕΕΠΔ καθώς και τα καθήκοντα και τις εξουσίες που του έχουν ανατεθεί. Επιπλέον, υπογραμμίζονται οι κύριοι στόχοι για το 2005. Το ιστορικό της οικοδόμησης του νέου οργάνου περιλαμβάνεται στο κεφάλαιο 2. Στα κεφάλαια 3 έως 5 εξετάζονται εκτενέστερα τα καθήκοντα και οι εξουσίες του ΕΕΠΔ. Το κεφάλαιο 3, που αφορά την εποπτεία, περιγράφει το έργο του ΕΕΠΔ σχετικά με την παρακολούθηση της επεξεργασίας δεδομένων από τα κοινοτικά όργανα και οργανισμούς, σε συνεργασία με τους Υπευθύνους Προστασίας Δεδομένων (ΥΠΔ) που παρίστανται σε κάθε όργανο ή οργανισμό. Στο κεφάλαιο 4, που αφορά τη διαβούλευση, διευκρινίζεται ότι ο ΕΕΠΔ συμβουλεύει τα κοινοτικά όργανα και οργανισμούς σχετικά με όλα τα θέματα που συνδέονται με την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Η Επιτροπή συμβουλεύεται τον ΕΕΠΔ οσάκις εγκρίνει νομοθετική πρόταση σχετικά με την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Το κεφάλαιο 5, που αφορά τη συνεργασία, επισημαίνει τον ενεργό ρόλο που διαδραματίζει ο ΕΕΠΔ στις δραστηριότητες της Ομάδας του άρθρου 29 καθώς και τη συνεργασία με τους εποπτικούς φορείς προστασίας δεδομένων στο λεγόμενο «τρίτο πυλώνα» της Ένωσης. Το κεφάλαιο 6 καταδεικνύει την παγκοσμιότητα του θέματος της προστασίας δεδομένων, περιγράφοντας τις διεθνείς επαφές του ΕΕΠΔ κατά το 2004.

Κεφάλαιο 1 : Ισορροπία και προοπτικές

Η ίδρυση μιας νέας αρχής σε ευρωπαϊκό επίπεδο για να παρακολουθεί και να εξασφαλίζει την εφαρμογή των νομικών διασφαλίσεων για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα αποτελεί **νέο εγχείρημα για τα όργανα και τους οργανισμούς της Κοινότητας** καθώς και για την Ευρωπαϊκή Ένωση στο σύνολό της.

Τα νέα εγχειρήματα συνήθως συνοδεύονται από περιπλοκές. Λ.χ., οι σχετικοί κανόνες για την προστασία δεδομένων άρχισαν να ισχύουν το Φεβρουάριο του 2001 με ετήσια μεταβατική περίοδο, αλλά ο διορισμός του ΕΕΠΔ και του Αναπληρωτή ΕΕΠΔ άρχισε να ισχύει τον Ιανουάριο του 2004. Αυτό σημαίνει ότι επί τρία έτη δεν υπήρχε εξωτερική εποπτεία και ότι κατά την περίοδο αυτή τα δικαιώματα των υποκειμένων των δεδομένων δεν ήταν δυνατόν να προστατευθούν όπως επιδιωκόταν κατά τη θέσπιση των κανόνων. Μολονότι οι ΥΠΔ επιτέλεσαν πολύ χρήσιμο έργο, επείγει η εφαρμογή και εποπτεία των ισχυόντων κανόνων : η ΕΕ δεν μπορεί να μην τηρεί τους κανόνες που επέβαλε στον εαυτό της και στα κράτη μέλη. Επιβάλλεται ωστόσο κάποια σύνεση, δεδομένου ότι δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι η Κοινότητα δεν επιθυμεί να συμμορφωθεί προς κανόνες οι οποίοι θεωρούνται γενικώς ως εύλογοι και κατάλληλοι.

Το άρθρο 286 της Συνθήκης ΕΚ ορίζει ότι οι κοινοτικές πράξεις για την προστασία του ατόμου όσον αφορά την επεξεργασία και την ελεύθερη κυκλοφορία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να εφαρμόζονται επίσης στα όργανα και οργανισμούς της Κοινότητας, συμπεριλαμβανομένης της σύστασης ανεξάρτητης εποπτικής αρχής. Οι κατάλληλοι κανόνες που αναφέρονται στην εν λόγω διάταξη θεσπίστηκαν με τον **κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 45/2001** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.

Ο κανονισμός αυτός δεν πρέπει να θεωρείται ως ανεξάρτητος αλλά ως μέρος ενός πολύ **ευρύτερου πλαισίου** που αντικατοπτρίζει τις μακροχρόνιες εργασίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Συμβουλίου της Ευρώπης. Η αρχή των εργασιών αυτών ευρίσκεται στο άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρώπινων Δικαιωμάτων (ΕΣΑΔ), ενώ επηρέασαν και το Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ ο οποίος έχει πλέον ενσωματωθεί, ως Μέρος ΙΙ, στη Συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης.

Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα καθιερώνεται στα εξής κείμενα :

- άρθρο 6 της Συνθήκης ΕΕ
- άρθρο 286 της Συνθήκης ΕΕ
- άρθρο 8 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων
- οδηγία 95/46/ΕΚ
- οδηγία 2002/58/ΕΚ.

Ο κανονισμός (ΕΚ) 45/2001 προσδιορίζει τις αρχές που διέπουν τα όργανα και τους οργανισμούς της ΕΕ. Ο εν λόγω κανονισμός εφαρμόζεται στην «επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από όλα τα όργανα και τους οργανισμούς της Κοινότητας, εφ' όσον η επεξεργασία αυτή πραγματοποιείται στα πλαίσια της άσκησης δραστηριοτήτων που εμπíπτουν, εν όλω ή εν μέρει, στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου». Ασχολείται με γενικές αρχές, ιδίως το θεμιτό και νόμιμο της επεξεργασίας, την αναλογικότητα και το συμβατό της χρήσης, τις ειδικές κατηγορίες ευαίσθητων δεδομένων, την ενημέρωση που πρέπει να παρέχεται στο υποκείμενο των δεδομένων, τα δικαιώματα του υποκειμένου των δεδομένων, καθώς και με την εποπτεία, την εκτέλεση και τα ένδικο μέσα. Επίσης συνιστά ανεξάρτητη εποπτική αρχή (τον ΕΕΠΔ), επιφορτισμένη με την παρακολούθηση της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα όργανα και τους οργανισμούς της Κοινότητας. Κάθε όργανο διαθέτει έναν ΥΠΔ που συνεργάζεται με τον ΕΕΠΔ.

Το έργο και οι εξουσίες του ΕΕΠΔ περιγράφονται στα άρθρα 41, 46 και 47 του κανονισμού. Τα καθήκοντά του συνίστανται στην «εποπτεία», την «παροχή συμβουλών» και τη «συνεργασία». Τα διάφορα καθήκοντα εξετάζονται λεπτομερέστερα στα επόμενα κεφάλαια.

Η σύσταση μιας ανεξάρτητης εποπτικής αρχής σε ευρωπαϊκό επίπεδο δεν είναι μόνον βασική συνιστώσα μιας υγιούς πολιτικής για την προστασία των δεδομένων, αλλά και ουσιώδες μέτρο για τη διασφάλιση των αρχών και των αξιών του άρθρου 8 ΕΧΑΔ και του άρθρου ΙΙ-68 του Συντάγματος. Με τις διατάξεις αυτές τονίζεται σαφώς ο ρόλος των ανεξάρτητων εποπτικών αρχών για την τήρηση αυτών των αρχών και αξιών.

Πρέπει να καταστεί σαφές ότι **όλο και περισσότερες ενωσιακές πολιτικές εξαρτώνται από τη σύννομη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα**, και τούτο διότι πολλές δραστηριότητες μιας σύγχρονης κοινωνίας παράγουν πλέον ή χρησιμοποιούν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα. Αυτό αληθεύει και για τα ευρωπαϊκά όργανα και οργανισμούς κατά την άσκηση του διοικητικού ρόλου τους ή κατά τη χάραξη πολιτικής και, συνεπώς, και την υλοποίηση των οικείων θεματολογίων πολιτικής. Αυτό σημαίνει ότι η ουσιαστική **προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα**, ως βασική αξία στην οποία στηρίζονται οι πολιτικές της Ένωσης, θα πρέπει να θεωρείται ως **προϋπόθεση της επιτυχίας τους**. Ο ΕΕΠΔ θα εργάζεται με αυτό το γενικό πνεύμα και αναμένει θετική αντίδραση.

Οι κύριοι **στόχοι του 2005** που περιγράφονται στην έκθεση είναι οι εξής :

- Ανάπτυξη ενός δικτύου ΥΠΔ
- Ενημερωτικά φυλλάδια, ιστοσελίδα και ενημερωτικό δελτίο
- Κοινοποιήσεις και προκαταρκτικοί έλεγχοι
- Κατευθυντήριες γραμμές για τις προσφυγές και τις έρευνες
- Έλεγχοι και διερευνήσεις
- Ιδιωτική ζωή και διαφάνεια
- Ηλεκτρονική παρακολούθηση και δεδομένα κίνησης
- Γνωμοδοτήσεις για προτάσεις νομοθετικών πράξεων
- Προστασία δεδομένων στον τρίτο πυλώνα
- Ανάπτυξη πόρων

Κεφάλαιο 2 : Οικοδόμηση ενός «νέου οργάνου»

Το 2004 άρχισε η λειτουργία του οργάνου. Το διοικητικό πλαίσιο οικοδομήθηκε με τη συνδρομή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της Επιτροπής και του Συμβουλίου, γεγονός το οποίο επέτρεψε να παρασχεθούν οι αναγκαίες γνώσεις, προσέφερε πολύτιμη βοήθεια για την εκτέλεση ορισμένων καθηκόντων και οδήγησε στην πραγματοποίηση οικονομικών κλίμακας.

Ο ΕΕΠΔ σκοπεύει να συνεχίσει την ανάπτυξη του πλαισίου αυτού κατά το 2005.

Κεφάλαιο 3 : Εποπτεία

Ένα θεμελιώδες καθήκον του ΕΕΠΔ, ως νέας ανεξάρτητης αρχής, είναι η εποπτεία της εφαρμογής των διατάξεων του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001 και άλλων σχετικών νομικών πράξεων σε όλες τις επεξεργασίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που εκτελούνται από τα κοινοτικά όργανα ή οργανισμούς (με εξαίρεση το Δικαστήριο κατά την άσκηση των δικαιωμάτων του καθυκόντων), εφόσον η επεξεργασία αυτή εκτελείται στο πλαίσιο της άσκησης δραστηριοτήτων που εμπίπτουν, εν όλω ή εν μέρει, στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου. Προς τούτο, ο κανονισμός περιγράφει και αναθέτει ορισμένα καθήκοντα και εξουσίες που σχετίζονται με το εποπτικό έργο.

Οι προκαταρκτικοί έλεγχοι, η ενημέρωση των υποκειμένων των δεδομένων, η εξέταση προσφυγών και οι διερευνήσεις χρησιμοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια του 2004. Μετά τις γνωμοδοτήσεις του ΕΕΠΔ πραγματοποιήθηκαν οι αναγκαίες ενέργειες. Οι ελεγκτές έλαβαν ανάλογα μέτρα.

Όλες οι επεξεργασίες οι οποίες ενδέχεται να παρουσιάσουν ιδιαίτερους κινδύνους για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των υποκειμένων των δεδομένων λόγω της φύσης, της εμβέλειας ή των σκοπών τους υποβάλλονται σε **προκαταρκτικό έλεγχο**. Οι προκαταρκτικοί έλεγχοι πρέπει να διεξάγονται από τον ΕΕΠΔ ύστερα από την παραλαβή κοινοποίησης από τον ΥΠΔ κοινοτικού οργάνου ή οργανισμού. Η τελική απάντηση λαμβάνει τη μορφή γνώμης του ΕΕΠΔ, η οποία κοινοποιείται στον υπεύθυνο της επεξεργασίας και στον ΥΠΔ του ενδιαφερόμενου οργάνου ή οργανισμού. Η γνώμη αυτή πρέπει να εκδίδεται εντός δύο μηνών από την παραλαβή της κοινοποίησης. Τηρείται μητρώο με όλες τις επεξεργασίες που κοινοποιούνται για προκαταρκτικό έλεγχο.

Οι προκαταρκτικοί έλεγχοι αφορούν όχι μόνον επεξεργασίες που δεν έχουν αρχίσει ακόμη («κυρίως ειπείν» προκαταρκτικοί έλεγχοι), αλλά και επεξεργασίες που άρχισαν πριν από τις 17 Ιανουαρίου 2004 ή πριν από την έναρξη ισχύος του κανονισμού. Στις περιπτώσεις αυτές, πρόκειται για προκαταρκτικό έλεγχο «εκ των υστέρων». Το 2004 κοινοποιήθηκαν στον ΕΕΠΔ τέσσερις υποθέσεις «κυρίως ειπείν» προκαταρκτικού ελέγχου. Περίπου 100 υποθέσεις καταχωρήθηκαν ως «εκ των υστέρων» προκαταρκτικοί έλεγχοι.

Το 2004 ο ΕΕΠΔ έλαβε 51 αιτήματα παροχής **πληροφοριών**. Τα περισσότερα απαντήθηκαν εντός δύο εργασίμων ημερών.

Επιπλέον, ελήφθησαν 8 **προσφυγές** που ενέπιπταν στην αρμοδιότητα του ΕΕΠΔ : 6 κατά της Επιτροπής, 1 κατά της ΕΚΤ και 1 κατά του Κοινοβουλίου. Η πείρα που αποκτήθηκε από τη διεκπεραίωση αυτών των προσφυγών χρησιμοποιείται για την εκπόνηση σχετικού εγχειριδίου.

Οι πρώτες **διερευνήσεις** από τον ΕΕΠΔ έχουν αρχίσει ήδη. Για τα κοινοτικά όργανα και οργανισμούς η σχέση μεταξύ της πρόσβασης του κοινού στα έγγραφα και της προστασίας των δεδομένων φαίνεται μάλλον προβληματική. Διατέθηκαν πόροι για την εκπόνηση εγγράφου πολιτικής στο οποίο θα περιγράφεται ο τρόπος προώθησης της πρόσβασης του κοινού στα έγγραφα, με παράλληλη διασφάλιση της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Παράλληλα ο ΕΕΠΔ έχει αρχίσει να εργάζεται στον τομέα της επεξεργασίας των δεδομένων κίνησης και χρέωσης όλων των ειδών ηλεκτρονικών επικοινωνιών στα ευρωπαϊκά όργανα. Ο στόχος είναι διπλός. Ο ΕΕΠΔ επιδιώκει να υπάρξουν κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με το θέμα και να καθορισθεί (-ούν) ο/οι κατάλογος (-οι) των δεδομένων κίνησης που μπορούν να αποτελέσουν το αντικείμενο επεξεργασίας για τους σκοπούς της διαχείρισης του προϋπολογισμού και της κίνησης, συμπεριλαμβανομένου του ελέγχου της επιτρεπόμενης χρήσης του τηλεπικοινωνιακού συστήματος.

Το θέμα της **Eurodac** εξετάζεται χωριστά, τόσο λόγω του νομικού του πλαισίου όσο και λόγω της σημασίας του με ευρύτερη προοπτική. Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2725/2000 σχετικά με τη θέσπιση του Eurodac (αντιπαραβολή δακτυλικών αποτυπωμάτων για την αποτελεσματική εφαρμογή της Σύμβασης του Δουβλίνου) προέβλεπε τη σύσταση προσωρινής κοινής εποπτικής αρχής, που θα διαλυόταν με τη σύσταση του ΕΕΠΔ. Από τον Ιανουάριο του 2004 ο ΕΕΠΔ είναι η εποπτική αρχή για την Κεντρική Μονάδα της Eurodac και παρακολουθεί επίσης τη διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στα κράτη μέλη από την Κεντρική Μονάδα.

Κεφάλαιο 4 : Διαβούλευση

Το άρθρο 41 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001 αναθέτει στον ΕΕΠΔ την αρμοδιότητα να συμβουλευεί τα κοινοτικά όργανα και οργανισμούς σχετικά με όλα τα θέματα που αφορούν την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Συμβουλευεί το σύνολο των οργάνων και οργανισμών της Κοινότητας, είτε με δική του πρωτοβουλία είτε αφού ζητηθεί η γνώμη του. Σύμφωνα με το άρθρο 28 πρέπει να ζητείται η γνώμη του ΕΕΠΔ οσάκις η Επιτροπή εγκρίνει νομοθετική πρόταση σχετικά με την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Το 2004 ο ΕΕΠΔ άρχισε να θέτει σε εφαρμογή τις εν λόγω διατάξεις του κανονισμού. Οι πρώτες δραστηριότητες αφορούσαν **διοικητικά μέτρα**. Στον τομέα της διαβούλευσης επί **νομοθετικών προτάσεων**, η πρώτη επίσημη γνώμη εκδόθηκε στις 22 Οκτωβρίου 2004. Η γνώμη αφορούσε πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την αμοιβαία διοικητική συνδρομή για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Κοινότητας κατά της απάτης και οποιασδήποτε άλλης παράνομης δραστηριότητας. Δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα και στην ιστοσελίδα του ΕΕΠΔ (www.edps.eu.int).

Επίσης το 2004 ο ΕΕΠΔ άρχισε την εκπόνηση εγγράφου πολιτικής με σκοπό να διασαφηνίσει τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνεται το ρόλο του ως συμβούλου των οργάνων της Κοινότητας για νομοθετικές προτάσεις και σχετικά έγγραφα.

Κεφάλαιο 5 : Συνεργασία

Ως «Ομάδα του άρθρου 29» είναι γνωστή η ομάδα που συστάθηκε δυνάμει του άρθρου 29 της οδηγίας 95/46/ΕΚ με σκοπό να παρέχει στην Επιτροπή ανεξάρτητες συμβουλές για θέματα προστασίας των δεδομένων και να συμβάλλει στην ανάπτυξη εναρμονισμένων πολιτικών για την προστασία των δεδομένων στα κράτη μέλη. Η Ομάδα απαρτίζεται από αντιπροσώπους των εθνικών εποπτικών αρχών κάθε κράτους μέλους, τον ΕΕΠΔ και αντιπρόσωπο της Επιτροπής. Ο ΕΕΠΔ εκτιμά ότι πρόκειται για σημαντικό πλαίσιο συνεργασίας και κατά συνέπεια έχει διαδραματίσει ενεργό ρόλο στις δραστηριότητες της Ομάδας από τα μέσα Ιανουαρίου 2004.

Ο ΕΕΠΔ συνεργάζεται επίσης με τους εποπτικούς οργανισμούς προστασίας δεδομένων που συνιστώνται δυνάμει του τίτλου VI της Συνθήκης για την ΕΕ («τρίτος πυλώνας»), προκειμένου να βελτιωθεί η συνοχή στην εφαρμογή των κανόνων και διαδικασιών του τομέα αυτού. Πρόκειται για τους κοινούς εποπτικούς φορείς της Ευρωπόλ, του Σένγκεν, της Eurojust και του Τελωνειακού Συστήματος Πληροφοριών. Όλα τα μέρη είναι πεπεισμένα ότι είναι επείγουσα η ανάγκη για μια κοινή, εναρμονισμένη προσέγγιση σε αυτόν τον ιδιαίτερα ευαίσθητο τομέα.

Κεφάλαιο 6 : Διεθνείς σχέσεις

Ο ΕΕΠΔ, επιδιώκοντας διεθνείς σχέσεις, συμμετέχει ενεργά στις ευρωπαϊκές και διεθνείς διασκέψεις σχετικά με την προστασία δεδομένων. Οι εν λόγω διασκέψεις αποτελούν ιδιαίτερα χρήσιμο πλαίσιο για την εξέταση θεμάτων κοινού ενδιαφέροντος και την ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών σε διάφορους τομείς.

Ο ΕΕΠΔ αφιέρωσε επίσης πολύ χρόνο και προσπάθεια για να εξηγήσει και να προβάλει την αποστολή του με λόγους και άλλες συμβολές σε διάφορα κράτη μέλη καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.

30 Μαρτίου 2005